

SIVISTYSLAUTAKUNTA

(Hallinto, Perusopetus, Lukiokoulutus, Kansalaisopisto, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut, Liikunta- ja nuorisopalvelut sekä Varhaiskasvatus)

Keskeiset tapahtumat vuonna 2023 sekä suunnitelmakaudelle 2024–2025

Kuntalain mukaan kuntien tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia. Terveystieteiden tutkimuskeskus on velvoittanut kuntia valmistelevaan vuosittain raportin sekä kerran valtuustokaudessa laajemman hyvinvointikertomuksen valtuustolle. Kevään aikana valmistui Tohmajärven kunnan vuoden 2022 hyvinvointiraportti. Hyvinvointikertomus eli hyvinvointiraportti on tiivis asiakirja, joka toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön ja suunnittelun ja sen toimeenpanon perustana. Vuosittaisessa hyvinvointiraportissa tarkastellaan edellisen vuoden toteutuneita hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keinoja. Raportissa tarkastellaan myös kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä ja niihin vaikuttaneita tekijöitä vuodelta 2022. Hyvinvointiraportti 2022 pitää sisällään päivitettyä indikaattoritietoa saatavilla olleiden hyvinvoinnin- ja terveyden tilastojen osalta. Toiminnassa toteutettiin talousarvion toiminnallisia tavoitteita, jotka on osittain johdettu laajemmasta hyvinvointisuunnitelmasta.

Kesäkuussa järjestetty Potsiviikko onnistui hyvin ja muun muassa Katri Helenan konsertti oli loppuunmyyty. Oheistapahtumatkin kiinnostivat hyvin yleisöä läheltä ja kaukaa: tapahtumissa oli osallistujia todistettavasti useilta eri paikkakunnilta. Tapahtumat vahvistivat toimeliasta ja toteuttavaa kuntabrändiä.

Vuonna 2023 sivistystoimessa kiinnitettiin huomiota henkilöstön määrään ja laadukkaaseen sivistyspalveluiden tuottamiseen. Varhaiskasvatuksessa palkattiin alkuvuonna kolme varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa vakinaisesti ja valmistauduttiin tulevaan palkkaamalla kaksi varhaiskasvatuksen sosionomia vakinaisesti. Ryhmäavustajia hyödynnettiin lisäresurssina vuonna 2023. Perusopetuksessa vakinaistettiin koulunkäynninohjaajia. Opettajien rekrytointien yhteydessä arvioitiin tulevien vuosien opettajatarvetta syntyneiden lasten ja nykyisten oppilaiden määrän sekä tuen tarpeiden näkökulmasta. Liikunta- ja nuorisotoimeen palkattiin vakinaiseen työsuhteeseen vapaa-aikakoordinaattori.

Tohmajärven kunnan ruoka- ja siivouspalvelut siirtyivät 1.1.2023 alkaen Polkka Oy:lle. Tämä tarkoittaa sitä, että sivistystoimen ulkoisen toimintakatteen osalta aiemmin sisäisesti ostettujen palveluiden siirryttyä ulkoisiksi toimintamenoiksi ulkoiset menot ovat kasvaneet huomattavasti verrattuna edellisen vuoden talousarvioon. Ulkoisten ja ruoka- ja siivouspalveluiden toteutuneet kustannukset vuonna 2023 olivat noin 846 000 euroa. Kokonaisuutena sivistystoimen menot toteutuivat hyvin budjetoidun mukaan.

Hallinto

Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto

Tilivelvollinen: lautakunnan jäsenet, sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Hallinnon tehtävänä on hoitaa sivistystoimen hallintoa ja näin tukea sivistystoimen eri toimintoja niiden perustehtävissä.

Toiminnan sisältö

Koulutoimiston hallintohenkilöstö vastaa sivistyslautakunnan kokousasioiden valmistelusta ja päätösten toimeenpanosta, talousarvion valmistelusta ja sen toimeenpanosta, valtionosuuslaskelmista ja tilastoinnista, koulukuljetuksista ja monista henkilöstöhallintoon liittyvistä tehtävistä. Hallinnossa koordinoidaan kunnassa tehtävää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä sekä kotouttamiseen liittyviä asioita.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

1. Painopiste: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen (kuntastrategia / hyte-suunnitelma)

Tavoite: Kunnan hyte-ryhmän säännöllisen toiminnan vakiinnuttaminen ja eri hallinnonalojen osallistaminen hyte-työhön.

Tavoitetaso: Kunnan hyte-ryhmä kokoontuu vuoden aikana vähintään neljä kertaa.

Mittari: Kokousten lukumäärä

Toteuma: Toteutui. Hyte-ryhmä kokoontui neljä kertaa.

2. Painopiste: Kuntalaisten osallistaminen ja aktivointi (kuntastrategia / hyte-suunnitelma)

Tavoite: Järjestetään hyte-seminaari, johon osallistetaan myös kuntalaisia

Tavoitetaso: Seminaariin osallistuu vähintään 20 kuntalaista

Mittari: Osallistuneiden määrä

Toteuma: Toteutui. Järjestettiin lasten ja perheiden iltatapahtuma 20.11.2023, jossa oli useita osallistavia toimintarasteja. Osallistujia n. 80. Lisäksi järjestettiin EPT-seminaari, jonne ei tullut osallistujia hyvinvointialueen ja kunnan toteuttamasta markkinoinnista huolimatta.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	8 814	4 560	0	4 560	9 471	4 911
Ulkoiset toimintakulut	-203 056	-170 760	0	-170 760	-242 032	175 671
Toimintakate	-194 242	-166 200	0	-166 200	-232 561	-66 361
Sisäiset toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Sisäiset toimintakulut	-113 702	-16 858	0	-16 858	-100 807	-83 949
<i>Nettomenot</i>	<i>-307 944</i>	<i>-183 058</i>	<i>0</i>	<i>-183 058</i>	<i>-333 368</i>	<i>-150 310</i>
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023 Toteuma	
<u>Koulutoimisto:</u>						
oppilaita/opiskelijoita 20.9.	404	420	436	440	440	441
nettokustannus €/oppilas	531	459	364	327	414	450
<u>Musiikkiopisto</u>						
kunnan oppilaspaikat	53	53	53	53	53	53
nettokustannus €/oppilas	2 150	2 041	1 831	2 312		2 544

Perusopetus

Perusopetus, Iltapäivätoiminta

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Kaikille peruskoulun oppilaille annetaan mahdollisuus oppimiseen, henkiseen kasvuun ja terveen itsetunnon kehittymiseen niin, että heillä on peruskoulun päätettyään hyvä yleissivistys sekä opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot. Lisäksi kouluissa tuetaan määrätietoisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Toiminnan sisältö

Kunnassa on yksi yhtenäiskoulu ja yksi alakoulu. Maiju Lassilan yhtenäiskoulussa on luokat 1–9 ja Tikkalan alakoulussa luokat 1–6.

Jokainen koulu laatii vuosittain oman työsuunnitelmansa, johon kirjataan tarkemmin koulun toiminta kyseisen lukuvuoden aikana. Työsuunnitelma sisältää koulukohtaisia painopistealueita ja erityisteemoja. Molempien alakoulujen jatkuvana ja keskeisenä painopistealueena on tapakasvatus ja hyvien tapojen korostaminen. Maiju Lassilan osalta kevään 2023 aikana korostui koulutilojen parempi hyödyntäminen suunnitelmallisesti ja nykyisen opetussuunnitelman mukainen pedagogiikka, jonka oppimisympäristö ja sen ympärillä oleva liikunta- ja kulttuuriympäristö mahdollistaa. Poikkihallinnollista yhteistyötä tehtiin mm. Maiju Lassilan koulun valinnaisryhmien ja museoalueen kesken kehittämällä Nymanin taloon pakopeli, jota tarjottiin kesäaikaan turisteille.

Maiju Lassilan koulussa toimi valmistavan opetuksen ryhmä kevätlukukaudella 2023. Oppilaita valmistavassa opetuksessa oli 8. Syyslukukaudella valmistavan opetuksen jatkoivat opiskelua integroituina perusopetuksen ryhmiin. Valmistavan opetuksen osalta kokonaistilanne voi vaihdella hyvinkin nopeasti eikä loppuvuoden 2023 aikana tullut uusia valmistavan opetuksen oppilaita.

Valtuustoaloitteesta liikkeelle lähtenyt koulutsempparin tehtävä jatkui kevätlukukauden loppuun 2023 saakka omana rahoituksena. Loppuvuonna koulupäivän aikaista opiskelijoiden ja oppilaiden hyvinvointia tuettiin mm. palkkaamalla hankerahalla erityisopettajia. Budjettiin vaikutti syyslukukaudella yläkoulunsa aloittaneiden 7. luokkien ryhmät, joita on yksi enemmän kuin aiemmin, johtuen taito- ja taideaineiden opetuksen ryhmäkokojen enimmäismääristä. Tämä vaikutti mm. Opetettaviin tunteihin ja kalustehankintoihin. Ahjon leasingvuokrat kohosivat 68 prosenttia edellisvuodesta, mikä näkyi kokonaiskuluissa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Iltapäivätoimintaa järjestettiin lukuvuonna 2022–2023 kunnan omana toimintana Maiju Lassilan koulussa ja Tikkalan koulussa. Maiju Lassilan koulussa iltapäivätoimintaa järjestettiin yhteistyössä Tohmajärven ev.lut. seurakunnan kanssa. Aamupäivätoimintaa järjestettiin vain Maiju Lassilan koulussa. Apip-toiminta on perusopetuslain määrittelemää toimintaa ja sen vuoksi syyslukukaudesta –23 alkaen siitä vastaavat koulun rehtori, apulaisrehtori ja koulunjohtaja aiemman varhaiskasvatuksen päällikön sijaan.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

Talousarviovuonna 2023 koulujen toiminnassa korostui hyvinvointipainotus. Keskiössä oli oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ja kehittäminen. Myös henkilökunnan hyvinvointia tuettiin mm. Työnohjauksen ja ko-utulusten muodossa.

1. Painopiste: Yhteisöllisyys ja osallisuus (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Uuden koulun ensimmäisinä vuosina on tärkeää seurata ja arvioida, kuinka toimintakulttuuri on kehittynyt. Vuosien 2021 ja 2022 kyselyiden jälkeen on tärkeää, että myös kolmantena peräkkäisenä vuonna seurataan kehitystä samankaltaisen kyselyn muodossa kuin kahtena aiempaa vuonna.

Tavoitetaso: Kysely toteutettu.

Mittari: Toteutui/ei toteutunut

Toteuma: Toteutui. Kysely koskien vuotta 2023 on toteutettu helmikuussa.

2. Painopiste: Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen (kuntastrategia)

Tavoite: Oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelman päivittäminen ja oppilashuollon kehittäminen

Tavoitetaso: Oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma hyväksytty sivistyslautakunnassa

Mittari: Suunnitelma hyväksytty lautakunnassa

Toteuma: Toteutui. Suunnitelma hyväksyttiin lautakunnassa 24.10.2023.

3. Painopiste: Terveet elintavat: päihteiden käyttöä saadaan vähennettyä (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Kouluilla järjestetään ehkäisevän päihdetyön teemapäiviä/tilaisuuksia ja opetushenkilöstöä koulutetaan.

Tavoitetaso: Perusopetuksessa järjestetään vähintään kaksi ehkäisevän päihdetyön teemapäivää/tilaisuutta. Vähintään kolme työntekijää käy Ehyt ry:n järjestämän Ehkäisevän päihdetyön osaaaja –koulutuksen.

Mittari: Järjestettyjen teemapäivien ja koulutetun henkilökunnan lukumäärä.

Toteuma: Osittain toteutunut. Kaksi teemapäivää järjestettiin kevätlukukaudella 13.- 14.4. oppilashuollon, koulutsemparin ja etsivän nuorisotyön toimesta. Päihdetyön osaaaja – koulutukseen osallistui 2 henkilöä.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	479 127	277 990	0	277 990	316 030	38 040
Ulkoiset toimintakulut	-3 883 208	-4 260 360	-300 000	-4 560 360	-4 891 633	-331 273
Toimintakate	-3 404 081	-3 982 370	-300 000	-4 282 370	-4 575 603	-293 233
Sisäiset toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Sisäiset toimintakulut	-702 507	-262 620	0	-262 620	-307 022	-44 402
<i>Nettomenot</i>	<i>-4 106 588</i>	<i>-4 244 990</i>	<i>-300 000</i>	<i>-4 544 990</i>	<i>-4 882 625</i>	<i>-337 635</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-78 385	-77 700	0	-77 700	-78 385	-685

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Toteuma
Valtionosuus iltapäivätoimintaan	21 074	21 889	20 155	19 725	19 725	25 787
oppilasmäärä	358	370	385	385	385	388
nettokustannus €/oppilas (ulk.)	8 601	8 156	8 842	8 842	10 344	11 793

Lukiokoulutus

Lukiokoulutus

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Lukiokoulutusta järjestämällä opiskelijoille pyritään antamaan laaja yleissivistys sekä riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet jatko-opintoja varten.

Toiminnan sisältö

Lukio toimii yksisarjaisena. Lukiossa on 53 opiskelijaa. Yhteistyötä tehdään maakunnan lukioden ja erityisesti Kiteen lukion kanssa. Yhteistyötä on konkreettisesti opetuksessa ja eri hankkeissa tapahtuvaa yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään myös uuden lukiolain hengessä korkea-asteen kanssa. Pedagogisesti lukio pyrkii tarjoamaan opiskelijoille valmiuksia opiskella sähköisissä ympäristöissä, sekä valmistamaan heitä sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin.

Tohmajärven lukiossa on noin neljännes maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Maailmanpoliittinen tilanne on suuri kysymysmerkki lukion kansainvälisille suhteille erityisesti itärajan suuntaan. Tällä hetkellä yhteistyötä Venäjälle ei tehdä, mutta opiskelijoita on otettu ja otetaan jatkossakin, ellei tähän tule valtakunnallisia muutoksia. Syksyllä 2023 lukiossa aloitti 5 kielitaustaista opiskelijaa. Lukiossa kokoontui lähes viikoittain hyvinvointikahvila. Toimintaa jatketaan myös syksyllä 2023. Toimintaa toteutettiin yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

1. Painopiste: Hyvinvointia edistävät lähipalvelut (kuntastrategia)

Tavoite: Paikkakunnan lukion on tärkeää olla houkutteleva oppilaitos niin muualta tuleville kuin myös tohmajärveläisille nuorilla. Erityisen tärkeäksi oman lukion vetovoimaisuus muodostuu silloin, jos kansainvälisten opiskelijoiden tulo Tohmajärven lukioon syystä tai toisesta estyisi.

Tavoitetaso: Vähintään 70 % valitsee Tohmajärven lukion.

Mittari: Tohmajärven lukion opiskelupaikaksi valinneiden prosenttiosuus paikkakunnalta lukioon lähtevistä nuorista.

Toteuma: Toteutui syksyllä 2023.

2. Painopiste: Lasten hyvinvoinnin tukeminen (kuntastrategia) ja terveiden elintapojen sekä mielen hyvinvoinnin tukeminen (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Etsivän nuorisotyön kanssa toteutettava lukiolaisten hyvinvointikahvila luo osaltaan yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia lukiolaisille.

Tavoitetaso: Hyvinvointikahvila järjestetään viikoittain (pl. lomat, koeviikot ja yo-kirjoitukset)

Mittari: Toteutuneiden kertojen lukumäärä.

Toteuma: Toteutui. Hyvinvointikahvila kokoontui 16 kertaa. Viisi suunniteltua kahvilatapaamista peruuntui sairastumisen tai retkien vuoksi.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	23 391	10 500	0	10 500	49 728	39 228
Ulkoiset toimintakulut	-592 820	-644 360	0	-644 360	-702 245	-57 885
Toimintakate	-569 429	-633 860	0	-633 860	-652 517	-18 657
Sisäiset toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Sisäiset toimintakulut	-74 025	-25 180	0	-25 180	-26 405	-1 225
Nettomenot	-643 454	-659 040	0	-659 040	-678 922	-19 882
Poistot ja arvonalentumiset	-37 831	-37 830	0	-37 830	-37 831	-1

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023 Toteuma	
opiskelijoita	46	50	51	52	52	53
nettokustannus €/oppilas (ulk.)	12 836	10 066	10 404	10 951	12 190	12 312

Kansalaisopisto

Kansalaisopisto

Tilivelvollinen: kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuden elinikäiselle oppimiselle, joka edistää tasa-arvoa, kehittymistä, hyvinvointia, aktiivista kansalaisuutta ja monikulttuurisuutta. Kansalaisopistoissa järjestettävät kurssit tuovat yhteen eri-ikäisiä ihmisiä ja motivoivat heitä huolehtimaan terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Juuri näitä asioita hyvinvointisuunnitelmassa painotetaan. Tutkimusten mukaan kansalaisopisto tuottaa opiskelijalle opittujen asioiden lisäksi myös laajempia hyötyjä ja siksi koulutusinvestoinnit palautuvat rahassakin mitattuina moninkertaisina takaisin kuntiin.

Toiminnan sisältö

Tohmajärven kansalaisopisto järjestää pääasiassa aikuisille suunnattua, tutkintoon johtamatonta opetusta paikallisiin sivistystarpeisiin. Opetus tapahtuu 18 työpisteessä eri puolilla kuntaa, lähinnä kunnan omistamissa tiloissa. Opetuksen hoitaa n. 35 sivutoimista tuntiopettajaa, joista suurin osa on paikkakuntalaisia. Eri kursseja on tarjolla noin 100, jossa mukana yleisöluentoja.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

1. Painopiste: Terveiden elintapojen ja mielenhyvinvoinnin tukeminen. (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Hyvinvointiaiheisen luennon järjestäminen, joka motivoi tarkastelemaan omia elintapoja ja kenties muuttamaan niitä.

Tavoitetaso: Luento toteutuu.

Mittari: Kyllä/ei.

Toteuma: Toteutui. Keväällä toteutui Kehdosta hautaan - ikääntymisen ilot ja surut –luentosarja.

2. Painopiste: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen jakaminen. (kuntastrategia)

Tavoite: Tilaisuuksiin tai tapahtumiin jalkautuminen, joissa kohdataan ja kuullaan kuntalaisia.

Tavoitetaso: Osallistuminen kahteen eri tilaisuuteen tai tapahtumaan.

Mittari: Tilaisuuksien/tapahtumien lukumäärä, johon osallistuttu.

Toteuma: Toteutui. Kansalaisopisto osallistui Potsipäiville ja Hämärätori-tapahtumaan.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	43 469	47 760	0	47 760	54 998	7 238
Ulkoiset toimintakulut	-216 454	-220 860	0	-220 860	-244 910	-24 050
Toimintakate	-172 985	-173 100	0	-173 100	-189 912	-16 812
Sisäiset toimintatuotot	0	0	0	0	1 200	0
Sisäiset toimintakulut	-78 810	-63 006	0	-63 006	-68 559	-5 553
<i>Nettomenot</i>	<i>-251 795</i>	<i>-236 106</i>	<i>0</i>	<i>-236 106</i>	<i>-257 271</i>	<i>-21 165</i>
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0

Määrärahojen olennaiset muutokset

Kansalaisopiston määrärahat ylittyivät kohonneiden vuokramenojen ja palkkojen takia.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Toteuma
nettokustannus €/asukas	38	39	49	60	56	63
valtionosuus	102 382	102 818	102 098	107 974	107 974	111 263
opiskelijoita keskimäärin	874	725	672	688	700	673
opetustuntien lukumäärä	3 023	2 178	2 247	2 573	3 000	2 818
nettokustannus €/opetustunti	50	69	67	98	0	91

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjastopalvelut, Kulttuuripalvelut, Museot

Tilivelvollinen: kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelut edistävät yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjastoon kaikki ovat tervetulleita.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoimi edistää, tukee ja järjestää kulttuuripalveluita. Kulttuuri nähdään tärkeänä sivistyksen- ja hyvinvoinnin lähteenä.

Toiminnan sisältö

Kirjastopalvelut

Kirjaston toiminnan sisältönä on monipuoliset kokoelmat ja kirjastopalveluiden saavutettavuus lähipalveluna sekä kotipalvelun ja kirjastoauton avulla. Omatoimikirjaston avulla palvelut ovat käytettävissä laajemmin aukioloaikojen ulkopuolella.

Kirjastot valmistautuvat myös tulevaan valtakunnalliseen e-kirjastoon, jossa on tarjolla enemmän aineistoja kuin tähän asti olemme voineet tarjota.

Kirjaston rooli on tukea oppilaiden koulu- ja vapaa-ajalla tapahtuvaa lukemista. Myös aikuisten monilukutaitoa pitää vahvistaa, jotta he pärjäävät entistä enemmän digitalisoituvassa yhteiskunnassa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoiminnalla on runsaasti positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, sosiaaliseen elämään ja erilaisten taitojen oppimiseen. Koulupäivän aikaan toteutettava kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa elämyksiä koululaisten päivään, kunkin luokka-asteen sisältöjen mukaisesti. Tohmajärvi kuuluu Pohjois-Karjalan lastenkulttuuriverkostoon ja tekee yhteistyötä maakunnan eri kulttuuritoimijoiden kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

Kirjastopalvelut

1. Painopiste: Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen yhdessä vietetyn ajan ja yhteisten kokemusten kautta. (kuntastrategia)

Tavoite: Perheiden päivän viettäminen kirjastossa järjestämällä lukemiseen liittyvä tapahtuma.

Tavoitetaso: Tapahtuma toteutuu.

Mittari: Kyllä/ei.

Toteuma: Toteutui. Toukokuussa toteutettiin Perheiden ilta, jossa oli mukana kirjaston lisäksi mm. Lape-hanke, musiikkiopisto, MLL ja seurakunta. Illan teemana oli lukeminen.

2. Painopiste: Terveiden elintapojen edistäminen ehkäisevän päihdetyön kautta. (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Kirjanäyttelyn kokoaminen päihdeviikolla.

Tavoitetaso: Näyttely toteutuu.

Mittari: Kyllä/ei.

Toteuma: Kyllä. Toteutui syksyllä valtakunnallisen päihdeviikon aikana.

TOHMAJÄRVI KUNTA

Järnefeltintie 1, 82600 Tohmajärvi • www.tohmajarvi.fi

Tohmajärvi
tolokku ja toimelias

Kulttuuripalvelut

1. Painopiste: Terveiden elintapojen edistäminen paikallisen luonnon kautta ja mielenhyvinvointia taiteellisten elämysten kautta. (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Äänitaidepolun opasmateriaalin koostaminen, joka mahdollistaa reitin omatoimisen kiertämisen sekä työpajojen toteuttamisen koululaisille.

Tavoitetaso: Opasmateriaali saadaan tehtyä.

Mittari: Kyllä/ei.

Toteuma: Kyllä. Äänitaidepolku avautui kesän kynnyksellä ja siihen on jaossa oppaita mm. kirjastolla.

2. Painopiste: Monipuolisen tapahtuma- ja kulttuurielämän toteuttaminen. (kuntastrategia)

Tavoite: Kuntataiteilijoiden hakeminen heti alkuvuodesta, jolloin toteutusaikaa on pidempi jakso.

Tavoitetaso: 1-4 taiteilija tai työryhmän löytäminen. Vähintään yhden taiteilijan valinta.

Mittari: Valittujen taiteilijoiden/työryhmien lukumäärä.

Toteuma: Toteutui. Alkuvuodesta valittiin 4 kuntataiteilijaa, kaikkien sisällöt toteutuivat.

3. Painopiste: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen jakaminen. (hyte-suunnitelma)

Monipuolisen tapahtuma- ja kulttuurielämän toteuttaminen. (kuntastrategia)

Tavoite: Maksuttoman teatteriesityksen tai -matkan järjestäminen.

Tavoitetaso: Tapahtuma toteutuu.

Mittari: Kyllä/ei.

Toteuma: Kyllä. Maksuton monologiesitys toteutui loppuvuodesta.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	8 023	5 600	0	5 600	33 713	28 113
Ulkoiset toimintakulut	-337 277	-343 665	0	-343 665	-414 342	-70 677
Toimintakate	-329 254	-338 065	0	-338 065	-380 629	-8 811
Sisäiset toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Sisäiset toimintakulut	-37 285	-20 053	0	-20 053	-35 232	-15 179
<i>Nettomenot</i>	<i>-366 539</i>	<i>-358 118</i>	<i>0</i>	<i>-358 118</i>	<i>-415 861</i>	<i>-57 743</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-2 278	-1 380	0	-1 380	-3 159	898

Määrärahojen olennaiset muutokset

Kirjastopalvelujen määrärahat ylittyivät Sivistyskeskus Ahjon Leasing-vuokrien ja Polkan siivouspalvelujen odotettua suurempien kustannusten takia.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Toteuma
nettokustannus €/asukas	82	83	84	88	85	102
- josta kirjastopalvelut	66	73	64	75	71	87
- josta kulttuuripalvelut	10	10	11	13	13	15
<u>Kirjastopalvelut</u>						
lainausten lukumäärä	51 063	42 072	49 837	52 631	54 000	52 742
- josta kirjastoauton osuus	9 227	6 245	6 978	7 144	10 000	6 313
lainauksia/asukas	11,7	9,6	12	13	13	12
fyysiset käynnit	36 939	29 351	35 516	38 644	45 000	51 626
verkkokäyntejä	22 358	25 167	28 959	27 634	27 000	28 941
nettokustannus €/lainaus	6	7,7	7	6	6,6	6,7
<u>Kulttuuripalvelut</u>						
tapahtumien lukumäärä	9	4	19	30	15	21

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Liikunta ja ulkoilu, Nuorisotoimi, Etsivä nuorisotyö, Nuorisovaltuusto

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Liikuntatoimi

Liikuntatoimi luo edellytyksiä kaikkien kuntalaisten liikunnan harrastamiseen tarjoamalla liikuntapaikkoja, järjestämällä liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa ja kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyöstä eri toimialojen kesken.

Nuorisotoimi

Nuorisotoimi tarjoaa ja luo edellytyksiä lasten ja nuorten kasvua, elämänhallintaa ja kansalaisvalmiuksia tukevalle vapaa-ajantoiminnalle sekä parantaa lasten ja nuorten elinoloja.

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa ja auttaa alle 29-vuotiaita nuoria sellaisen palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille varhaista tukea vahvistaen nuorten valmiuksia päästä elämässä eteenpäin. Yksittäisten nuorten ja nuorten ryhmien tukemisen lisäksi etsivällä nuorisotyöllä on myös muu yhteiskunnallinen tehtävä – tuoda palveluiden ulkopuolella olevien nuorten ääni kuuluviin, tehdä näkyväksi palveluvajeita ja niitä yhteiskunnan tukiverkon rakoja, joista nuoret voivat pudota.

Toiminnan sisältö

Liikunta- ja nuorisotoimen tehtävien järjestämisestä vastasivat liikunnanohjaaja, nuorisohjaajat ja vapaa-ajanohjaaja/vapaa-aikakoordinaattori. Toimintoja järjestettiin yhteistyössä eri järjestöjen ja yhteisöjen kanssa sekä kunta- että maakuntatasolla. Nuorisotila Stopilla oli syyskaudella 922 kävijää. NuVa kokoontui säännöllisesti ja järjesti kevät- ja syyskaudella yhteensä kaksi diskkoa alakoululaisille.

Liikuntatoimi vastaa ulko- ja sisäliikuntapaikkojen ylläpidosta. Palveluja ostettiin kunnan tekniseltä toimelta ja ulkoisilta tuottajilta mm. kumppanuussopimuksilla. Liikuntatoimi järjesti yhdessä koulujen kanssa koululaisliikuntatapahtumia ja kesällä lasten uimakoulutoimintaa sekä yhdessä nuorisotoimen kanssa liikuntapainotteisia retkiä ja tapahtumia. Liikunta- ja nuorisotoimen järjestämiin tapahtumiin joko omalla paikkakunnalla tai retkille osallistui yhteensä yli 1200 kuntalaista. Liikuntatoimi tuki paikallisia urheiluseuroja/urheilijoita toiminnallisesti ja taloudellisesti. Liikunta-avustusperiaatteet päivitettiin.

Vuoden 2023 aikana kilpailutettiin latujenhoito siten, että latukoneella tehtävät ladut hankitaan yksityiseltä toimijalta ja kunnan liikuntapaikkahoitaja hoitaa pääosin tulevana talvena kelmalla tehtävät ladut. Investointirahalla hankittiin moottorikelkka ja kärry. Terveystta ja hyvinvointia tukeva ikäihmisten liikkumaan kannustava uintikortti-järjestely jatkui vuonna 2023 kokeiluluontoisesti entistä vahvemmin, sillä kunta maksoi vuonna 2023 kokonaan ikäihmisten uintikortin. Iäkkäämpien kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi tehtiin työtä myös erinäisten liikuntaryhmien ja tapahtumien muodossa.

Liikuntapalveluissa siirryttiin alkuvuonna sähköiseen Julius-järjestelmään salikorttien osalta. Julius-ohjelmaa hyödynnettiin myös liikunta- ja nuorisotoimen järjestämien retkien ilmoittautumiseen ja maksamiseen. Järjestelmä on saanut pääosin myönteistä palautetta, mutta muutamia kehitystarpeita on havaittu ja niitä on tiiviillä aikataululla ratkottu kunnan ja ohjelmistokehittäjän sekä Metan ja lukitusjärjestelmistä

TOHMAJARVEN KUNTA

Järnefeltintie 1, 82600 Tohmajärvi • www.tohmajarvi.fi

tolokku ja toimelias

vastaavan yrityksen kanssa. Rajapintojen rakentaminen ja ohjelman käyttöönotto Meitan alueella aiheutti budjetoitua enemmän lisäkustannuksia. Julius kuitenkin vaikuttaa hyvältä järjestelmältä moniin eri tarpeisiin. Sitä hyödynnettiin salikorttien lisäksi mm. Tapahtumien ja tilojen varaamiseen ja osallistumisten maksamiseen. Julius käyttää Paytrail-maksuliikennejärjestelmää ja jatkossa siihen voitaneen liittää myös henkilökuntaetu E-passilla maksaminen.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

1. Painopiste: Liikunnallisen elämäntavan lisääminen kaikissa ikäryhmissä (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Kuntosalilla siirrytään sähköiseen varausjärjestelmään ja kulunvalvontaan sekä saada tietoa kävijämääristä ja käyttöajankohdista.

Tavoitetaso: Järjestelmän käyttöönotto ja tilastostatistiikan kerääminen

Mittari: Järjestelmä otettu käyttöön ja tilastotietoa kävijämääristä saatu kerättyä.

Toteuma: Toteutui. Järjestelmä otettu käyttöön 15.3.2023. Tilastotietoa kävijöistä saadaan käyttäjäryhmittäin ja kävijätasoisesti.

2. Painopiste: Liikunnallisen elämäntavan lisääminen kaikissa ikäryhmissä ja yhteisöllisyys ja osallisuus (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Liikunta-avustusperiaatteiden päivitys. Päivitetään siten, että avustuksen kannustavat entistä enemmän paikallisia toimijoita järjestämään liikunnallista toimintaa.

Tavoitetaso: Avustusperiaatteet hyväksytty sivistyslautakunnassa

Mittari: Hyväksytty / ei hyväksytty

Toteuma: Hyväksytty sivistyslautakunnassa 14.12.23 § 113.

3. Painopiste: Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen (kuntastrategia), mielen hyvinvointi sekä osallisuus ja yhteisöllisyys (hyte-suunnitelma)

Tavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittäminen

Tavoitetaso: Suunnitelma päivitetään siten, että se vastaa kuntastrategian ja hyte-suunnitelman painopisteitä ja tavoitteita. Suunnitelmaa laadittaessa henkilöstö, viranhaltijajohto ja poliittiset luottamushenkilöt ovat mukana. Asukkaat, asiakkaat, lapset ja perheet otetaan mukaan tiedon tuottamiseen, palvelujen suunnitteluun ja niiden toimivuuden ja hyödyllisyyden suunnitteluun.

Mittari: Suunnitelma hyväksytty sivistyslautakunnassa.

Toteuma: Ei toteutunut. Kitee, Tohmajärvi ja Rääkkylä tekevät yhteisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Tekeminen aloitettiin loppuvuonna 2023 ja valmistunee alkuvuodesta 2024.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	71 137	46 600	0	46 600	97 650	-24 537
Ulkoiset toimintakulut	-418 087	-462 060	0	-462 060	-495 363	-43 973
Toimintakate	-346 950	-415 460	0	-415 460	-397 713	-68 510
Sisäiset toimintatuotot	4 210	0	0	0	4 618	-4 210
Sisäiset toimintakulut	-185 970	-162 585	0	-162 585	-160 133	23 385
<i>Nettomenot</i>	<i>-528 710</i>	<i>-578 045</i>	<i>0</i>	<i>-578 045</i>	<i>-553 228</i>	<i>-49 335</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-74 390	-67 020	0	-67 020	-75 019	7 370

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Toteuma
<u>Liikunta ja ulkoilu</u>						
nettokustannus €/asukas	74	70	41	89	101	110
myönnettyt avustukset €	11 405	9 057	8 769	0	0	6 334
myönnettyt avustukset €/asukas	2,6	2,1	2,07	0	0	1,52
liikuntapaikkapasseja, lkm	230	0	0	0	0	0
ylläpidettyjä latuja, km	23	25	25	25	25	25
hoidettuja liikuntapaikkoja, lkm	16	19	18	19	19	19
<u>Nuorisotoimi</u>						
nettokustannus €/asukas	24	29	24	39	29	37
tapahtumia, retkiä, lkm	12	10	12	11	11	16
osallistujien lukumäärä	455	500	620	400	400	615

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen hallinto, Lasten päivähoito, Lasten perhepäivähoito, Muu lasten päivähoito, Esiopetus, Erityisvarhaiskasvatus, LAPE-muutosohjelma

Tilivelvollinen: varhaiskasvatuksen päällikkö

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatus tarjoaa monipuolisia varhaiskasvatuspalveluita lapsiperheille ja vastaa lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja erityisvarhaiskasvatuksen tarpeisiin sekä tukee perheitä kasvatustehtävässä ja vanhemmuudessa. Varhaiskasvatuksen kysyntään vaikuttavat perheiden yksilöllinen palvelutarve ja elämäntilanne, subjektiivinen päivähoito-oikeus, lastensuojelun ja erityisvarhaiskasvatuksen tarve sekä mahdollinen maahanmuutto. Varhaiskasvatuksen henkilöstöresurssit mitoitetaan lain määräämällä tavalla.

Toiminnan sisältö

Varhaiskasvatusta tarjotaan Käenpesän ja Tikkalan päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkotiki Keijukassa, Kemien esiopetusryhmissä sekä perhepäivähoitajien omissa kodeissa. Vuorohoitoa tarjotaan ryhmäperhepäiväkotiki Keijukassa. Varhaiskasvatusta ohjaavana asiakirjana on Tohmajärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen toiminnan keskiössä on pedagogisesti painottuva opetus, kasvatus ja hoito.

Tohmajärven kunta on valikoitunut satunnaisotannassa mukaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun vuosina 2021-2024, jossa koeryhmään kuuluville 5-vuotiaille lapsille tarjotaan maksutonta esiopetusta. Päätökset lasten koeryhmään kuulumisesta on tehnyt opetus- ja kulttuuriministeriö. Lähes kaikki kunnan esiopetuksessa olevat lapset ovat mukana kokeilussa. Kunnalla on velvollisuus järjestää esiopetusta kaikille 6-vuotiaille lapsille. Esiopetus on perheille maksutonta ja lapsen osallistuminen on velvoittavaa. Esiopetusta tarjotaan Sivistyskeskus Ahjossa Kemien esiopetusryhmissä ja Tikkalan päiväkodissa. Käenpesän päiväkodissa esiopetusta tarjottiin 5-vuotiaille lapsille 06/2023 saakka. Syystoimintakaudella 2023 ei enää järjestetty kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua 5-vuotiaille lapsille, joka pudotti esiopetuksen lasten kokonaismäärää alkuvuodesta. Kunta järjestää ilmaisen kuljetuksen, jos matka esiopetukseen on vähintään kolme kilometriä. Esiopetuksessa noudatetaan Tohmajärven kunnan esiopetussuunnitelmaa ja kaksivuotista esiopetussuunnitelmaa. Tavoitteena on, että lapset omaksuvat esiopetuksen aikana perusopetukseen vaadittavat perustaidot ja -tiedot. Esiopetusta on noin 19 tuntia viikossa ja vähintään 700 tuntia lukuvuodessa. Esiopetukseen osallistui kevät toimintakaudella 2023 yhteensä 66 lasta ja varhaiskasvatukseen 77 lasta. Syystoimintakaudella 2023 esiopetukseen osallistui 29 lasta ja varhaiskasvatukseen 89 lasta.

Kansaneläkelaitos myöntää lasten kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen, jotka maksetaan varhaiskasvatuksen tulosalueen määrärahoista.

Toiminnalliset tavoitteet 2023

1. Painopiste: Perheiden hyvinvoinnin edistäminen (kuntastrategia).

Tavoite: Lasten ja perheiden tuen tarpeiden tunnistaminen ja varhainen puuttuminen.

Tavoitetaso: Yhteistyö hyvinvointialueen perhepalveluiden kanssa on säännöllistä ja riittävää, hyvinvointineuvola kokoontuu vähintään 6 kertaa toimintavuoden aikana.

Mittari: Hyvinvointineuvolan yhteistyöpalaverit toteutuivat x kertaa.

Toteuma: Toteutui, yhteensä 7 kertaa.

2. Painopiste: Lasten ja huoltajien osallisuuden kehittäminen ja vahvistaminen (Hyte-suunnitelma).

Tavoite: Vahvistaa osallisuutta varhaiskasvatuksessa

Tavoitetaso: Huoltajien kohtaaminen esimerkiksi vanhempainiltojen, juhlien tms. tapahtumien muodossa vähintään kolme kertaa toimintakauden aikana.

Mittari: Osallisuutta lisääviä tapahtumia järjestettiin x määrä.

Toteuma: Toteutui, yhteensä 9 kertaa toimintakauden aikana.

3. Painopiste: Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen (kuntastrategia), Terveiden elintapojen edistäminen ehkäisevän päihdetyön kautta (Hyte-suunnitelma).

Tavoite: Varhaiskasvatushenkilöstöä koulutetaan tunnistamaan ja tukemaan perheitä ennalta ehkäisevän päihdetyön koulutuksellisin keinoin.

Tavoitetaso: Vähintään kaksi työntekijää käy Ehyt ry:n järjestämän Ehkäisevän päihdetyön koulutuksen.

Mittari: Koulutukseen osallistuneiden henkilöiden lukumäärä.

Toteuma: Toteutui, osallistujia oli kaksi henkilöä.

4. Painopiste: Terveet elämäntavat (Hyte-suunnitelma). Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen (kuntastrategia).

Tavoite: Lasten terveyden edistäminen käynnistämällä hampaiden harjauskoulu.

Tavoitetaso: Luodaan toimivat rakenteet ja toimintatavat säännölliseen hampaiden harjauskoulun toteuttamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen suun terveydenhuollon kanssa.

Mittari: Harjauskoulu toteutui esiopetuksessa toimintakauden aikana/ ei toteutunut

Toteuma: Hampaiden harjauskoulu toteutui osittain. Kevät toimintakaudella 2023 toteutui säännöllisesti mutta syksyn toimintakaudella ei toteutunut ollenkaan. Syynä tähän oli Siun soten henkilöstössä tapahtuneet vaihdokset.

Talous	TP 2022	TA 2023	TA muutos	TA 2023	TOT 2023	Poikkeama
Ulkoiset toimintatuotot	605 950	110 530	0	110 530	244 618	134 088
Ulkoiset toimintakulut	-1 519 392	-2 089 350	0	-2 089 350	-2 070 741	18 609
Toimintakate	-913 442	-1 978 820	0	-1 978 820	-1 826 123	152 697
Sisäiset toimintatuotot	85 265	0	0	0	0	-85 265
Sisäiset toimintakulut	-45 392	-172 098	0	-172 098	-194 825	-22 727
<i>Nettomenot</i>	<i>-873 569</i>	<i>-2 150 918</i>	<i>0</i>	<i>-2 150 918</i>	<i>-2 020 948</i>	<i>129 970</i>
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Toteuma
nettokustannus €/asukas	460	465	474	467	509	497
lasten kotihoidontuki 1 000 €	127	153	135	139	134	114
lapsia keskimäärin kotihoidontuen piirissä	50	52	41	0	45	
hoidettavia lapsia 31.12.	184	164	151	124	144	
- josta esiopetuksessa	40	44	76	51	66	
esiopetusryhmien lkm	3	3	5	4	4	
esiopetustuntien määrä	2 100	2 100	2 100	0	2 800	

TULOSLASKELMAO SÄN TOT EJTUMI SVERTAILU 1-12/2023 ULKOINEN

SIVISTYSLAUTAKUNTA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma 1-12 / 2023	Tot-%
TOIMINTATUOTOT					
MYYNTITUOTOT	126 040	0	126 040	146 806	116,48%
MAKSUTUOTOT	183 000	0	183 000	171 928	93,95%
TUET JA AVUSTUKSET	154 500	0	154 500	446 319	288,88%
MUUT TOIMINTATUOTOT	40 000	0	40 000	41 157	102,89%
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	503 540	0	503 540	806 209	160,11%
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-5 122 400	0	-5 122 400	-5 414 445	105,7%
PALKAT JA PALKKIOT	-4 173 900	0	-4 173 900	-4 388 493	105,09%
HENKILÖSIIVOUSKULUT	-948 500	0	-948 500	-1 027 952	108,38%
ELÄKEKULUT	-800 700	0	-800 700	-870 585	108,73%
MUUT HENKILÖSIIVOUSKULUT	-147 800	0	-147 800	-157 367	106,47%
PALVELUJEN OSTOT	-2 077 925	0	-2 077 925	-2 289 680	110,19%
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-271 455	0	-271 455	-295 271	108,77%
AVUSTUKSET	-149 500	0	-149 500	-121 460	81,24%
MUUT TOIMINTAKULUT	-570 135	-300 000	-870 135	-940 411	108,08%
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-8 191 415	-300 000	-8 491 415	-9 061 266	106,71%
TOIMINTAKATE	-7 687 875	-300 000	-7 987 875	-8 255 057	103,34%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
MUUT RAHOITUSKULUT	0	0	0	-567	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	0	0	0	-567	
VUOSIKATE	-7 687 875	-300 000	-7 987 875	-8 255 625	103,35%
POISTOT JA ARVONALENTUMSET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-183 930	0	-183 930	-194 394	105,69%
POISTOT JA ARVONALENTUMSET YHTEENSÄ	-183 930	0	-183 930	-194 394	105,69%
TILKAUDEN TULOS	-7 871 805	-300 000	-8 171 805	-8 450 018	103,4%
TILKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-7 871 805	-300 000	-8 171 805	-8 450 018	103,4%